

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

UDK: 378 (497.7)

ISSN: 1409-9187

ФАКУЛТЕТ ЗА
ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2015/2016
ANNUAL MISCELLANEOUS
COLLECTION

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ANNUAL MISCELLANEOUS
COLLECTION
2015/2016**

ГОДИНА 6

VOLUME VI

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
YEARBOOK
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCE**

За издавачот/ For publisher
Проф.д-р Соња Петровска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Кирил Барбареев
проф. д-р Дејан Мираковски
проф. д-р Соња Петровска

Редакциски одбор

проф. д-р Снежана Мирасчиева
проф. д-р Снежана Јованова Митковска
проф. д-р Емилија Петрова Горгева
проф. д-р Стеван Алексоски
проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Никола Смилков
проф. д-р Виолета Николовска
доц.д-р Трајче Стојанов
доц. д-р Деспина Сивевска
доц. д-р - Ирена Китанова
доц. д-р Даниела Коцева

Главен и одговорен уредник /
проф. д-р Снежана Ставрева
Веселиновска

Технички уредник

доц. д-р - Верича Јосимовска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Снежана Кирова
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Editorial board

Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Kiril Barbareev, PhD
Prof. Dejan Mirakovski, PhD
Prof. Sonja Petrovska, PhD

Editorial staff

Prof. Snezana Mirascieva, PhD
Prof. Snezana Jovanova Mitkovska, PhD
Prof. Emilija Petrova Gorgeva, PhD
Prof. Stevan Aleksoski, PhD
Prof. Blaze Kitanov, PhD
Prof. Nikola Smilkov, PhD
Prof. Violeta Nikolovska, PhD
Docent Trajce Stojanov, PhD
Docent Despina Sivevska, PhD
Docent Irena Kitanova, PhD
Docent Daniela Koceva, PhD

Managing editor

Prof Snezana Stavreva
Veselinovska, Ph.D

Editor in chief

Docent Verica Josimovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Snezana Kirova
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov

ISSN 1409-9187

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the editorial office
Goce Delcev University – Štip
Faculty of philology
Krstе Misirkov 10-A
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Снежана СТАВРЕВА-ВЕСЕЛИНОВСКА

Еколошкото образование и воспитание во функција на одржливиот развој
од агол на социјалната екологија 5

Снежана СТАВРЕВА-ВЕСЕЛИНОВСКА, Соња ПЕТРОВСКА

Поттикнување на мисловните активности и креативноста на учениците
во процесот на активното вклучување на учениците во
наставата по природни науки 17

Емилија ПЕТРОВА-ЃОРЃЕВА, Ирена КИТАНОВА

Фактори кои влијаат на појавата на асоцијално однесување кај младите 33

Снежана МИРАСЧИЕВА

Наставата како биполарен / интеракциски процес 41

Даниела КОЦЕВА

Културата, културните разлики и предрасуди 49

Снежана ЈОВАНОВА-МИТКОВСКА

Логичко-мисловни операции неопходни за формирање на
почетните математички поими 59

Стојко СТОЈКОВ

Македонското малцинство во Бугарија од признавање кон негирање 1948 – 1989 . 67

Верица ЈОСИМОВСКА

Конспиративно стационарно згрижување и лекување на територијата
на Македонија во периодот 1941-1944 87

Ленче НАСЕВ

Пристапи кон совладување на музичката писменост 99

Јованка ДЕНКОВА

Анималистичкиот роман „Дивиот пес“ од Видое Подгорец 105

Оливер ЦАЦКОВ

Зградата на Ректоратот во Штип, објект што ги поврзува минатото,
сегашноста и иднината 115

Маја ŽМУКИЌ

Bitnost odgojnih zadataka u nastavi likovne culture 119

Маја ŽМУКИЌ

Metodička organizacija i važnost uskladenosti nastavne jedinice,
likovne oblasti, likovne tehnike, likovnog problema i motiva..... 129

Лидија ГИГОВА

Менаџерските и лидерските функции на наставникот во основно училиште
како фактори за унапредување на развојот на педагошката пракса 139

Блаже КИТАНОВ, Ирена КИТАНОВА

Писмата на Антоан де Сент Егзипери до мајка му 151

BITNOST ODGOJNIH ZADATAKA U NASTAVI LIKOVNE KULTURE

Dr. sc. MAJA ŽMUKIĆ¹

Apstrakt: U ovom radu govoriti ću o bitnosti odgojnih zadataka nastave likovne kulture. Umjetnost koja je u nastavi zastupljena na predmetu likovne kulture nije samo puki predmet proučavanja, mnogo je veća od samog obrazovnog sistema. Temeljna zadaća nastave likovne kulture zasnovana je na sticanju znanja o likovnom jeziku i razvijanja likovnog govora svakog učenika kao i poštovanja tuđeg. Ako se u stvaralačkom činu u nastavi likovne kulture učenicima dozvoli i pomogne da u svom radu pristupe na individualni načini prema orijentaciji ukusa, impulsa i temperamenta onda ništa neće sprječiti da se u unutar tog djela za rezultat dobije suština likovnog obrazovanja i odgoja. Takav rad ima neprocjenjivu vrijednost.

Ključne reči: *obrazovanje i odgoj, likovna umjetnost, likovna kultura, ciljevi nastave likovne kulture.*

THE IMPORTANCE OF EDUCATIONAL TASKS IN ART CLASSES

Dr. sc. MAJA ŽMUKIĆ²

Abstract: In this paper, I shall discuss relevant features of the importance of educational tasks in art classes. Art represented in education in visual art culture classes is not only a mere study course. It's significance is much greater than educational system. The basic task of visual arts culture classes is based on gaining knowledge and abilities of art language, but also development of social- emotional learning, in the purpose of development of art speech of each student and respecting the speech of others. If the classes of visual art culture allow and aid students to artistically express themselves as individuals, according to own tastes, impulses and temperament, then nothing can stop results expressing the essence of art culture and art social- emotional learning. Such work is of a priceless value.

Key words: *education and social-emotional learning, visual art, visual arts culture, goals of visual arts teaching.*

UVOD

Način na koji primamo informacije iz vanjskog svijeta je putem različitih čula, a prema mišljenju mnogih istraživača više od 90% informacija koje percipiramo je putem vizuelnih sadržaja. Vizuelna komunikacija prati razvoj ljudskog roda od pećinskih crteža do savremenih multimedijanih sadržaja, međutim, način na koji

¹ Univerzitet u Sarajevu Pedagoški fakultet Sarajevo, Skenderija 72

² University of Sarajevo Faculty of Educational Sciences Sarajevo, Skenderija 72

ćemo artikulirati ponuđene vizuelne sadržaje koji nam trebaju dati informaciju, u slučaju grafičkog dizajna ili oplemeniti dušu, u slučaju likovne umjetnosti, je nešto što se njeguje, uči i kultiviše.

Budući da umjetnost nije egzaktna nauka i da je teško mjeriti rezultate kvaliteta nečijeg likovnog stvaralaštva, da je teško uhvatljiva i objašnjiva materija, čak i onima koji se njome profesionalno bave cijeli svoj život, zadaci koji se stavljaju pred obrazovni sistem i, u konačnici, pred samog likovnog pedagoga, su utoliko teži. Na osnovu navedenog, lako je shvatiti koliko je važno posvetiti pažnju segmentu likovne kulture u svakom obrazovnom sistemu i postaviti ga na način da isti ponudi adekvatnu likovnu izobrazbu svakoj individui uključenoj u proces formalne edukacije, koji počinje polaskom u redovno, devetogodišnje osnovno obrazovanje. Tada se učenik prvi put upoznaje sa nastavnim predmetom likovna kultura i sa pojmovima koji su do tada bili dio svakodnevnih igara, počinje razumijevati likovne elemente, estetske principe, likovnu formu, likovne oblasti, tehnike, i počinje se likovno odgojati.

CILJ NASTAVE LIKOVNE KULTURE

Svrha nastave likovne kulture osnovnog obrazovanja zasniva se na tome da učenici steknu određena znanja, sposobnosti i stavove iz domena likovne umjetnosti, da se upućuju u likovno čitanje, estetsko-vizuelnu percepciju, što će za rezultat imati poticanje likovno kreativnog izražavanja. Znanje koje učenici treba da steknu unutar nastave likovne kulture zahtjeva povezivanje različitih vizuelnih iskustava u svrhu lakšeg razumijevanja likovnog jezika, sa konačnim ciljem da učenik usvoji teoretska znanja i praktične vještine, ali i da razvija kreativne i stvaralačke sposobnosti.

U sklopu ciljeva nalaze se i posebni ciljevi kao što su sticanje trajnih i upotrebljivih znanja, razvijanje sposobnosti i vještina u likovnom izražavanju, vizualnoj komunikaciji, formiranje kreativnog mišljenja, odnosno učenje koje vodi prema sopstvenoj emancipaciji i kulturi rada. Likovnim djelovanjem učenici razvijaju svoje spoznajne vrijednosti i proširuju kompetencije vizualnoga mišljenja.

Obrazovni ciljevi podrazumijevaju sticanje znanja, poput; poznavanja i razumijevanja likovnih pojmova i sadržaja iz nastavnih tema, poznavanje umjetničkih područja slikarstva, kiparstva, arhitekture, grafike, primijenjene umjetnosti i dizajna te novih medija, poznavanje kulturne baštine (svjetska, nacionalna, etno umjetnost), te sticanja sposobnosti; usmjereno likovno opažanje, samostalni i timski, praktični i stvaralački rad, vizualno, kritičko i stvaralačko mišljenje, uspostavljanje korelacijskih veza nastave likovne kulture sa sadržajima stvarnog svijeta rada i života, umjetničkog djela i okoline.

Jednakoj važnosti, koja se odnosi na usvajanje znanja tj. likovnom obrazovanju, prema likovnom odgoju treba zauzeti isti stav i dedikirati jednaku pažnju. Odgojni cilj, odnosi se na pozitivan stav prema radu, pozitivan odnos prema estetskim vrijednostima likovnoga rada (ličnog, ali i od drugih učenika), umjetničkog djela,

radnog i životnog okruženja, zainteresiranost za kulturnu i prirodnu baštinu.

Likovni odgoj omogućava razvijanje posebnih resursa ličnosti, kroz drugačije spoznaje nivoa svijesti doživljene vizuelnim i taktilnim osjetilima, osjećajima i intuicijom, što doprinosi razvoju ljudskih i društvenih normi, a za posljedicu ima zdravije i senzibilnije društvo u cjelini. Prema tome ovakav vid odgoja je od izuzetnog značaja za učenike svih razreda osnovnog obrazovanja.

ODGOJ

Odgoj je osnovna ljudska i društvena pojava, odnosno bitna funkcija razvoja svakog čovjeka. To je neophodan i organizovan proces kojim se formiraju pozitivne, karakterne i moralne osobine ličnosti, radne i društvene vrijednosti, opšti stavovi, pogled na život i svijet. Na odgoj svi imamo pravo, ali i obavezu da pored opšteg odgojnog procesa odgojimo sami sebe, kao takvog ga prihvatimo sa sviješću u vidu razvoja koji nikad ne prestaje.

Svaki je odgoj, bez obzira gdje se ostvaruje, samoodgoj i samoobrazovanje.

Danas postoje mnoge definicije odgoja i različita teorijska shvatanja vezana za ovu problematiku, što za posljedicu dovodi do njemu različitih pristupa, koji je i društveno uslovljen, a svako društvo zagovara neki tip formiranja čovjeka koji se smatra idealnim. Odnosno, različito shvatanje odgoja rezultat je različitih teorijskih polazišta, zavisano i od određene kulture i tradicije, zato ga je nemoguće svesti samo pod jednu definiciju.

U knjizi "Metodika Odgoja" (1999.) autor Ladislav Bognar na str. 41 u poglavlju "Šta je odgoj" govori o tome da u osnovi pod pojmom odgoja se podrazumijeva formiranje pojedinaca i njegovo oblikovanje prema nekom zamišljenom idealu, u vidu stavova o međuljudskim odnosima, funkciji poticanja rasta i razvoja ličnosti, oblikovanja društveno prihvatljivog ponašaja i učenja određenih moralnih normi. Po tom stavu Ladislav Bognar ističe da je odgoj društveno uslovljen, dajući primjer totalitarnog društva i njegovog stava prema odgoju koji je autoritaran i zasnovan na represiji, sa težnjom ka stvaranju novog čovjeka potrebnog tom društvu. Takav odgoj odnosi se na potpunu adaptaciju pojedinca društvenim zahtjevima i potrebi društvenog sistema, za razliku od demokratskog društva, koji odgoj shvata i temelji na poticajnim postupcima uvažavanja slobode i autonomije jednog odgajnika. Nasuprot tome autor govori o shvatanju da se čovjek ne treba oblikovati prema potrebama društva, nego da se društvo treba mijenjati prema ljudskim potrebama jer ni jedno do sada poznato društvo u tome potpuno ne zadovoljava.

No bez obzira na različite stavove i shvatanja pojma odgoja kao složenog pedagoškog, ili čak filozofskog djelovanja možemo se složiti sa stavom da je odgoj temeljni pojam pedagogije, a samim tim i temeljna potreba čovjeka i društva, jer zahvaljujući odgoju kao procesu socijalizacije, čovjek je postao društvenim bićem ne usmjeravajući se samo prema onome što jest, nego i onome što treba biti.

ESTETSKI ODGOJ

Pored mnogih oblika odgoja, poput individualnog ili društvenog, postoji osnovna podjela odgoja prema bitnim određenjima čovjeka koja se definiše kroz pet skupina; fizički i zdravstveni odgoj, intelektualni odgoj (osnova svakog kulturno obrazovanog društva), moralni odgoj (gradi etički sistem vrijednosti), radni i tehnički odgoj (odgovoran je za vrijednosti rada uopšte) i estetski odgoj sa svojim primarnim ciljem da se formira, razvije osjećaj i smisao za lijepo.

“Bit estetskog odgoja je razvijanje sposobnosti opažanja lijepog, doživljavanja i stvaranja lijepog u aktivnom odnosu prema neposrednoj stvarnosti.” (D. Mitrović, 1989. str. 190)

Iako je umjetnost rođena iz mita i ritula, čovjek vrlo brzo počinje da primjećuje i reaguje na sve ono što za njega ima obilježje lijepog. Vrlo rano u svom razvitku počinje da uljepšava i oplemenjuje život u nastojanju da ukrasi samoga sebe i prostor oko sebe, pa nije iznenađujuće da se estetski odgoj kao odgojno područje prvi put pojavljuje već u periodu antičkog doba. Ako uzmemo za primjer staru Grčku, period istorije koja je obilježila razvoj nauke i umjetnosti, društvo tog perioda je bilo naklonjeno pojmu opšteg lijepog, odnosno estetici, što govori o tome da je estetski odgoj u jednoj određenoj formi bio dio odgoja jedne ličnosti. U odnosu na feudalno društvo estetski odgoj je bio u funkciji zadovoljavajućih potreba društva, crkvenih i svjetovnih feudala, bitan dio pojedinca i zajednice. Krišćanstvo također njeguje estetski odgoj ali u svrhu bogoslužja. Renesansa će likovnu umjetnost vinuti u visine, razviti sve njene oblasti i dati estetskom odgoju slojevitost. No ubrzo iza tog perioda, sa jačanjem građanskog staleža, estetika i likovna umjetnost počinje se smatrati više rasonodom, odnosno manje važnom u životima i društvu tog perioda. Postepeno takvi statovi su ušli i u škole, a estetski odgoj osudili na manje važnu komponentu u obrzovnom procesu. Na sreću pred kraj 18. vijeka mjenja se stav o do tadašnjem estetskim odgoju i postepeno se počinje poklanjati više pažnje prema umjetnosti i likovnom odgoju. Takav odgoj će prolaziti kroz promjene, njegova svrha će se prilagođavati društvu i društvenim potrebama, a u finalu, odgoj kakav danas poznajemo, svesti će se na odgoj usmjeren izgrađivanju kvaliteta ličnosti pojedinca.

Dakle, može se reći, kao što nema društva bez odgoja tako nema potpunog odgoja bez estetskog odgoja, koji je suština likovne umjetnosti i likovnog odgoja.

LIKOVNI ODGOJ

Složenost raznih oblika odgoja prisutnih kroz dugi dio istorije govori o promjenama i razvoju unutar estetskog i likovnog odgoja koji zauzima određeni prostor i važnost u odgojnom procesu čovječanstva. U svakom razvoju čovjeka i ljudskog društva, kulture i civilizacije, shvaćanja, uvjerenja i stavova prožima se likovni odgoj, koji je očigledno sastavni i neophodni dio odgojno procesa svakog pojedinca, pa u skladu sa tim isti je našao svoje mjesto u obrazovno odgojnom

sistemu. U tekstu zagovaranja opšteg ljudskog prava na odgoj i kulturnu participaciju međunarodnim deklaracijama i konvencijama nastoji se omogućiti svakom djetetu, ali i odrasloj osobi, pravo na obrazovanje i odgoj, te mogućnosti koje će im osigurati puni i skladan razvitak, odnosno sudjelovanje u kulturnom i umjetničkom životu. Osnovni razlog zašto se umjetnički odgoj treba smatrati važnim i zapravo obaveznim dijelom odgoja i obrazovanja u svakoj zemlji proističe i iz tih prava. Kao ciljeve umjetničkog odgoja u tekstu "Obrazovanje za sve iz 2006., UNESCO" navedeno je sljedeće:

"Kultura i umjetnost bitne su sastavnice općeg odgoja i obrazovanja koje pridonose punom razvoju pojedinca. Prema tome, umjetnički odgoj je općeljudsko pravo, za sve koji se obrazuju, uključujući i one koji često bivaju isključeni iz obrazovnog procesa, poput doseljenika, kulturnih manjina i osoba s poteškoćama u razvoju. Ovi stavovi temelje se na sljedećim dokumentima o ljudskim pravima i pravima djeteta:

Opća deklaracija o ljudskim pravima Članak 22 „Svatko kao pripadnik društva ima pravo na ostvarenje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava koja su uvjet njegova dostojanstva i neometanog razvoja njegove osobnosti.“

Konvencija o pravima djeteta Članak 29 „Obrazovanje djeteta treba usmjeriti prema... a) punom razvoju djetetove osobnosti, nadarenosti, duševnih i tjelesnih sposobnosti...“

U daljem tekstu "Obrazovanje za sve iz 2006., UNESCO" o oblikovanju stvaralačkih mogućnosti za 21. vijek se govori o važnosti umjetničkog odgoja te od toga izdvajamo sljedeće:

"Obilna pedagoška literatura pokazuje da umjetnička praksa i razvitak ukusa te poznavanja umjetnosti omogućuju nastanak jedinstvenih uvida na nizu nastavnih područja; uvida koje je teško ostvariti drugim odgojno-obrazovnim sredstvima. Da bi u potpunosti sudjelovali u kulturnom i umjetničkom životu djeca i odrasli trebaju postupno naučiti shvaćati, cijeniti i iskusiti oblike umjetničkog izražavanja kojima neki ljudi često nazivani umjetnicima istražuju i posreduju različite vidove postojanja i zajedničkog života ljudi. Budući da je cilj dati svim ljudima jednake mogućnosti za kulturne i umjetničke aktivnosti, umjetnički odgoj treba da postane obaveznim dijelom obrazovnih programa za svakog. Umjetnički odgoj treba da bude sustavan i omogućavan tijekom više godina, jer se radi o dugoročnom procesu. Umjetnički odgoj pridonosi obrazovanju koje objedinjuje tjelesne, intelektualne i stvaralačke sposobnosti i omogućuje dinamičnije i plodotvornije odnose između obrazovanja, kulture i umjetnosti." (Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (Svjetska konferencija o umjetničkom odgoju: „Oblikovanje stvaralačkih mogućnosti za 21. Stoljeće“ Lisabon, 6.-9. ožujka 2006. st. 3)

U ovim izvještajima o opštem praćenju programa govori se o značaju umjetničkog odgoja i njegovom doprinosu unutar obrazovanja uopšte, gdje se jasno ističe važnost

uzajamnog odnosa odgoja i obrazovanja, u onom smislu da se razvitak intelektualne i stvaralačke sposobnosti omogućuje plodotvornije između koordinacije obrazovanja, kulture i umjetnosti. Iz ovog teksta vidimo i konstantno preplitanje pojma obrazovanja i pojma odgoja što objašnjavam time da bez obzira o kojem se obliku nastave govori, podrazumijeva se da je osim obrazovanja nastava i proces kojim se usvajaju stanovite odgojne vrijednosti, pa je po tome nastava odgojno-obrazovni proces.

Kako sam ranije spomenula da je kroz istoriju, pod uticajem raznih čimbenika, forma odgoja doživljavala određene promjene, mjenjao i pojam o lijepom, a u skladu sa tim i karakter likovnog odgoja, u manjoj ili većoj mjeri, prolazio je kroz određene promjene. Svaka reforma obrazovanja je imala uticaj na strukturu nastave likovne kulture, njene ciljeve, zadatke i na koncu na njen odgoj.

O obliku likovnog odgoja koji je dugi period vremena bio zastupljen u obrazovnom sistemu u predgovoru knjige “Rad na likovnom odgoju djece” (1959.) autora Viktora Himelrajna, Antun Vukasović na str. 14. kaže:

“Estetski odgoj u našim školama bio je ili zapostavljen, ili se provodio po zastarjelim sistemima. Od učenika se u crtanju tražilo da se dive ornamentima i produciraju ih, bolje reći kopiraju, zatim se prešlo na perspektivu geometrijskih tjelesa (sa sjenčenjem građenjem, razbrisavanjem i dotjerivanjem u olovci pastelima ili akvarelu, u boji ili tonu,) a vrhunac svega bila je šarena slika voća i povrća sa kakvom mrtvom pticom, ukočena bezkrvna rezultanta jalovog poučavanja u crtanju, gušenja ličnog izražavanja djeteta i postavljanja vrhunskog cilja, da crtež mora biti kopirana stvarnost. Neki učenici, zahvaljujući svojoj upornosti te stručnoj spremi i dobronamjernosti svojih nastavnika crtanja, postizali su da im slike budu “kao žive” primjenjujući strogo određena pravila za svaki dio posla na slici, dok svi ostali “manje daroviti učenici”, kako se to govorilo nisu taj ideal postizali.

I najbolji, po takvom shvaćanju, radovi odisali su sumornošću, bili su puni šablone i poznatih rješenja/bez života i bez odraza dječije ličnosti u njegovom djelu, a da ne govorimo o masovnoj pojavi precrtavanja slika s loših uzoraka, o konačnom rezultatu; nesposobnosti za likovno izražavanje kod većine naših ljudi i formiranju, eto i kroz nastavu, lošeg ukusa. Naš džak je takvom nastavom crtanja bio zanemaren, oštećen za jedan dio svog djetinstva i mladalačkog izživljavanja, a u život iz takve nastave nije ništa sa sobom ponjeo. Usamljena naprednija gledanja i postupci, koji su se istovremeno pojavljivali, čudno su gledani, bili su ne shvaćeni, pa i koćeni. Danas kao jedan od osnovnih zadataka likovnog odgoja djece i omladine, je zadatak da u krajnjoj liniji odgojimo čovjeka, koji će voljeti i tražiti likovne estetske vrednote.”

Odgojni zadatak nastave likovne kulture u obliku koji danas poznajemo odnosi se na formiranje odgojnih vrijednosti i stavova usmjeren na opštem izgrađivanju kvaliteta jedne ličnosti. Pod pojmom likovnog odgoja u procesu nastave se očekuje ostvarenje niz adekvatno usklađenih odgojnih zadataka. Po svojoj prirodi odgoj je

zajednička aktivnost odgajatelja i odgajanika što govori o tome da u odgojnom obliku nastave likovne kulture treba pristupiti sa posebnom pažnjom.

Likovni odgoj je od izuzetnog značaja, jer on ne potiče samo razvoj individualnih sposobnosti i kreativnosti, već i razvija sticanje socijalnih, kulturnih i fizičkih vještina, preko njegovog procesa učenik se upoznaje sa muzejima, galerijama i ostalim kulturnim institucijama.

Odnosno to je odgoj koji razvija poseban oblik ljudske spoznaje i svijesti doživljen osjetilima, osjećajima i intuicijom te pridonosi razvoju vrijednosti na ličnoj i društvenoj razini, a upravo je to ono što mu daje veliki značaj.

O takvom obliku odgoja, prema Viktoru Himelrajhu (1958.) koji navodi:

“Likovni odgoj obuhvaća sve djelatnosti, koje omogućavaju djetetu da razvije svoje doživljaje i stvaralačke sposobnosti, ne samo u crtanju nego i slikanju, modeliranju, građenju i to u raznolikim bogatim i interesantnim tehnikama, a posebna pažnja se posvećuje estetskom odgoju u doživljaju umjetnosti s krajnim ciljem odgajanja budućeg čovjeka sposobnog za ispravno estetsko vrednovanje svojih i tuđih proizvoda.” (Viktor Himelrajh, “Rad na likovnom odgoju djece” 1958.)

Radi složenosti odnosa likovnog odgoja i obrazovnog plana i programa nastave likovne kulture međusobnost ovih odnosa je usko povezana i gusto ispreplitana, ali ipak između ta dva pojma postoje suštinske razlike koje se nikako ne smiju svoditi pod jedno. Ako odgoj shvatamo kao poticaj i podršku u razvoju ličnosti, kao usvajanje vrijednosti poput društveno-moralnih i humanističkih, a obrazovanje kao proces učenja, nauke, umjetnosti i tehnologije onda je jasno o kakvim se razlikama govori. Bez obzira na svjesnost i primjenu razlike odnosa odgoja i obrazovanja u nastavi, ipak to partnerstvo treba shvatiti kao jedinstvo u prožimanju i koreliranju, a ne u smislu nadređivanja ili podređivanja.

Unutar obrazovanja bilo koje naučne i umjetničke oblasti neophodno je i razvijajnje određenih sposobnosti jednako kao i formirajnje odgojnih vrijednosti i stavova. To je jedini ispravan način da se povežu spoznajne supstance u cjelinu obrazovanja i odgoja uopšte. Kako postoji međusobna povezanosti obrazovanja i odgoja općenito, tako postoji pojam međusobnog odnosa likovnog obrazovanja i likovnog odgoja. Kao što je, opravdanim razlogom, u formi pripremljene tabele za izvođenje časa likovne kulture razdvojeni obrazovni zadaci od odgojnih, te podjeljeni u dvije kategorije, odnosno pod oznakom a* je sticanje znanja, pod b* Sticanje sposobnosti, dok je rubrika predviđena za likovni odgoj stavljena zasebno, pa u skladu sa tim treba i pristupiti odgojno obrazovnom procesu. Kada se govori o likovnom obrazovanju tada se misli na građu znanja koje učenik usvaja tokom školovanja i tako prelazi veliki put u svom razvitku, poput pojmova; upoznati, pokazati, ukazati, uočiti, razumjeti, shvatiti i naučiti. Unutar funkcionalnog zadatka nastave misli se na razvoj i sticanje sposobnosti, te na pojmove poput; razviti, osposobiti, usavršiti,

jačati, formirati, uvježbavati, izgrađivati. Dok pod pojmom odgojnog zadatka nastave se misli na usvajanje različitih odgojnih vrijednosti. Odgojni zadatak nastave likovne kulture je i razviti kod učenika sposobnost posmatranja, maštanja, slobodu vlastitog likovnog izražavanja, razviti pozitivan odnos prema radu, prema umjetnosti, razviti samostalnost i kolegijalnost, pozitivan stav prema timskom radu, i sve ono što doprinosi boljem razumijevanju različitosti društvenih i kulturnih sredina, odnosno razvoju vrijednosti na ličnoj i društvenoj razini.

Likovni obrazovni zadaci su složeni i prilagođeni uzrastu učenika, odnosno promjenjivi, osmišljeni tako da prate razvoj djeteta, od intelektualnih do psihomotoričkih sposobnosti. Tokom školovanja učenik stiče određenu zalihu znanja, što podrazumijeva učenje i povezivanje novog gradiva, novih vizuelnih iskustava, rješavanje različitih likovnih zadataka preko kojih obogaćuju svoje znanje na polju vizuelne komunikacije, estetike, likovnog jezika, likovnih elementa, njihovih odnosa, upotrebe različitih likovnih materijala i alata, te se upoznaju sa istorijskim likovnim djelima.

Za razliku od obrazovnih zadataka gdje se količina opšteg znanja srazmjerno širi i nadopunjuje vodeći ka različitim ciljevima, odgoj uvijek teži ka istom cilju, odnosno on ne prepoznaje jasne razlike u uzrastu. Zato treba ozbiljno shvatiti i primjenjivati takav odgoj, gdje učenik upoznaje drugu stvarnost i prema njoj zauzima određen lični stav, s ciljem odgajanja budućeg čovjeka sposobnog za ispravno estetsko vrednovanje svojih i tuđih procesa i produkata.

Kako sam ranije govorila o postojanju jasne razlike između odgojnih i obrazovnih zadataka i o tome koliko su međusobno isprepleteni, uvijek treba imati na umu da odgajati u likovnom smislu nije isto što i u formalnom smislu znači naučiti. Mada djeluje da je složenost tog odnosa isprepletana neraskidivim nitima, odnos likovnog odgoja i likovnog obrazovanja je usko vezan, ali ne znači isto, mada obično jedan bez drugog ne idu. Iako postoji shvatanje prema kojem su odgoj i obrazovanje dva aspekta istog procesa, najbolje je reći da nema odgoja bez obrazovanja, ali ni obrazovanja bez odgoja. Odgajajući obrazujemo i obrazujući odgajamo, znanje je moć, a odgoj je neizostavan dio pravilno primjenjene moći.

ZAKLJUČAK

Obrazovanje i odgoj podrazumijeva zajedničko djelovanje jer nastava odgaja, a ne samo obrazuje. To je stalan proces koji se nikad ne završava, koji treba da traje tokom čitavog života. Najčešće likovno obrazovanje i likovni odgoj završava sa okončanjem školovanja, iako smatram da treba ostati prisutan i kada učenici dobiju završnu ocjenu, kada završe školu i kada odrastu. Ovakva nastava se gradi na likovnom jeziku, koji se može naučiti definicijama i posmatranjem, ali istovremeno treba uočiti i ono što umjetnost razdvaja od pukog zadatka i podiže na viši nivo, a taj oblik rada nema svoju definiciju već intimnu misao i emociju. Spoljašnja i unutrašnja

priroda treba da se spoje i postanu jedno. To je vrlo složen i delikatan posao jer pored usvajanja znanja, sticanja sposobnosti i odgoja treba održati zainteresovanost i zaokupljenost učenika ka stvaralaštvu koje ne mora prestati kada prestane djetinjstvo, niti ga vezati sa istim. Nastavu likovne kulture treba ispoštovati unutar njenih obrazovnih i odgojnih zadataka i time obrazovati i odgojiti savremenog čovjeka.

LITERATURA

- [1] Adamović, J.(2006), “Essence of life art”, Ljubljana
- [2] Arnhajm, R. (1981), “Umjetnost i vizuelno opažanje”, Beograd
- [3] Barrow, R, Woods, R., 1997. An Introduction to Philosophy of Education, London
- [4] Bognar, L. (1999), “Metodika odgoja”, SVEUČILIŠTE, Osijek
- [5] Canivez, P., 1999. Odgojiti građanina, Zagreb
- [6] Damjanov, J. (1969) “Prvi kontakt sa likovnim djelom”, Zagreb
- [7] Himelrajh, V. (1959) “Rad na likovnom odgoju” , Osijek
- [8] Morin, E., (2002) “Odgoj za budućnost”, Zagreb.
- [9] Europa.eu – Europska komisija: Priopćenje za tisak, Bruxelles 9. rujna 2014., <http://europa.eu/index>
- [10] Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
- [22] (Svjetska konferencija o umjetničkom odgoju: “Oblikovanje stvaralačkih mogućnosti za 21. Stoljeće” Lisabon, 6.-9. ožujka 2006. st. 3)